

ALAN DEĞİŞTİREN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ÖZ YETERLİK İNANÇLARININ İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF SELF-EFFICACY BELIEF OF CLASSROOM TEACHERS WHO CHANGE IN AREAS OF STUDIES

Ali SICAK*, Ali ARSLAN**, Elif BURUNSUZ***

ÖZET: Öğretmen öz yeterliği, öğretmenin öğrencilerin öğrenmesini sağlayabilme konusunda kendine ilişkin algısı olarak tanımlanmaktadır. Öğretmen, eğitim sürecinin önemli ögesi durumunda olduğundan, sahip olunan öz yeterlilik algısı bütün öğrenme sürecine yansımaktadır. Öğretmenin öz yeterlik inancı, öğrencilerin bilişsel yeterliklerinin geliştirilebilmesi için gerekli olan öğrenme ortamlarının oluşturulmasında önemli bir yere sahiptir. Bu araştırma öğretmenlik eğitimi sürecinde yan alan eğitimi olarak alan değiştiren sınıf öğretmenlerinin görev yaptıkları alanlarda kendilerini ne kadar yeterli hissetmekte olduğunu belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Böylece mevcut durum hakkında farkındalık meydana getirilerek gerekli değişiklik ve düzenlemelerin yapılması adına yol gösterici olması beklenmektedir. Yapılan bu araştırma daha sonraki çalışmalara ışık tutması yönünden önemlidir. Bu araştırmanın amacı, alan değişikliğinde bulunan sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algı düzeylerinin cinsiyete, hizmet yılına, yaşlarına ve alanlarına göre değişip değişmediğini ortaya koymaktır. Bu çalışmada tarama modellerinden nedensel karşılaştırma modeli kullanılmıştır. Araştırmada çalışma grubunun belirlenmesinde uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubunu 2014-2015 öğretim yılında Zonguldak ilinde görev yapan ve yan alan uygulamasına göre alan değiştiren 71 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Alan değişikliğinde bulunan sınıf öğretmenlerin öz yeterlik düzeylerini belirlemek amacıyla Tschannen-Moran ve Woolfolk Hoy tarafından geliştirilen ve Türkçeye uyarlaması Çapa, Çakıroğlu ve Sarıkaya tarafından yapılan “Öğretmen öz yeterlik ölçeği” kullanılmıştır. Bu çalışmanın bulguları incelendiğinde öğretmenlerin öğretmenlik öz yeterlik inancı ölçeğinin tüm alt boyutlarında oldukça yüksek bir öz yeterlik inancına sahip olduğu görülmüştür. Öğretmenler en çok sınıf yönetimi sağlayabilme konusunda kendini yeterli görmekte, daha sonra sırasıyla öğretim stratejilerin kullanabilme ve öğrenci katılımını sağlayabilme konusunda da kendini oldukça yeterli görmektedir. Kıdem yılının öğrencilerin katılımları üzerinde etkili olduğu bulunurken; diğer alt boyutlarda kıdem yılı yüksek olan öğretmenlerin algıları daha yüksek olmasına rağmen bunun anlamlı bir etkiye sahip olmadıkları görülmüştür. Çalışmanın sonunda öğretmenlerinin yeni alanlarına ilişkin öz yeterlik inançlarının yaşlarına göre değişiklik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Alan değiştiren sınıf öğretmenlerinin öz yeterlilik düzeyleri ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Öğretmenlerin öz yeterlilik düzeylerinin geçiş yaptıkları alanlara göre değişmediği bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Öz yeterlilik, sınıf öğretmeni, alan değişikliği, yan alan

ABSTRACT: Teachers' self-efficacy is defined as the perception about their ability to make students learn. Self-efficacy is reflected in the whole learning process since teacher is the important element of the educational process. Teachers' self-efficacy belief is crucial for the development of students' cognitive competence and providing of learning environments. This study is conducted to determine how classroom teachers changing field feel themselves in their fields that they work. Thus guiding the necessary changes and adjustments is expected by bringing awareness about the current situation. This research is important to get attention on the further studies. The purpose of this study is to show whether the self-efficacy of classroom teachers who changed field differs or not according to the gender, years of service, age and the branch. As one of the scan models, causal comparison model is used in this research. The sampling method is used to determine the appropriate working groups in the research. The study group is 71 classroom teachers that attending in Zonguldak and changing areas study. To determine the self-efficacy level of the teachers changing field, the "teacher self-efficacy scale" is used, developed by Tschannen- Moran and Woolfolk Hoy and adapted to Turkish by Çapa, Çakıroğlu and Sarıkaya. The findings of this study show that teachers have quite high teaching self-efficacy beliefs in subdimensions of self-efficacy scale. Teachers see themselves on the ability to provide classroom management

* Yrd.Doç.Dr., BEÜ, Ereğli Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, ali.sicak@beun.edu.tr

** Doç.Dr., BEÜ, Ereğli Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, aliarсланbeun@gmail.com

*** Yüksek Lisans Öğrencisi, BEÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, e.burunsuz@hotmail.com

enough as the most, then see themselves quite competent to provide the ability to use the respective teaching strategies and student participation. Also while the self-efficacy levels of changing areas study teachers were significant differences according to age and seniority year; but there weren't significant differences according to gender and branch.

Key Words: Self efficacy, Classroom teachers, Change in areas of studies, Alternative Certification

GİRİŞ

Eğitim sistemi dinamik birer süreçtir ve sistemin herhangi bir ögesinde meydana gelen değişiklikler sistemin diğer öğelerini etkilemektedir. Eğitim sisteminin girdisi olarak öğretmen sistemin işleyişi ve ürünün niteliği açısından oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu noktada eğitim sisteminin tüm basamaklarında eğitim öğretim hizmetini yürütmekle sorumlu insan gücünün yeterliliklerinin belirlenmesi ve geliştirilmesi öncelikli bir gerekliliktir (Özer, 2004). Eğitim sisteminin temel öğelerinden biri olan öğretmen ve öğretmen yeterlilikleri bu noktada önem kazanmaktadır. Ülkemizde öğretmenlik mesleğinin tanımı ve yeterliliklerine ilişkin özellikler yasalarla belirlenmiştir. Milli Eğitim Temel Kanununda (1973) öğretmenlik mesleği “devletin, eğitim-öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleği” şeklinde tanımlanmaktadır. Türk eğitim sistemi içerisinde öğretmenler, mesleğini Türk Milli Eğitim amaç ve ilkelerine uygun bir şekilde gerçekleştirirler (Çelikten, Şanal ve Yeni, 2005). Öğretmenlerin mesleki yeterliliklerinin yanı sıra özel bilgi ve becerilere sahip olması gerekliliği yapılan çalışmalar sonucunda ortaya konulmuştur (Erden, 1998).

Ülkemizde eğitim politikalarının değişmesinden kaynaklanan değişimler öğretmen yetiştirme anlayışından öğretmen atamaya kadar bir takım değişiklikleri beraberinde getirmiştir. Mezun sayısı, siyasi beklentiler, ekonomik kaygılar gibi etkenlerin öğretmen atamalarının gerçekleştirilmesinde önemli rol oynadığını söylemek mümkündür (Özer vd., 2013). Ülkemizde farklı sebeplerden dolayı öğretmenlik eğitimi almayan kişilerin öğretmen olarak atanması ve öğretmenlik eğitimi yıllarında aldıkları yan alan eğitimlerine göre alanlara atanması gibi uygulamalar görülmektedir. Üniversitelerin öğretmenlikle ilgili alanlarından mezun olmadan öğretmen olan ya da kendi alanının dışındaki alanlara atanan öğretmenlerin bu alanın gerekliliklerini yerine getirmeleri gerekmektedir. Çünkü öğretmenlerin kendilerinden beklenen rolleri yerine getirme sorumluluğunu üstlenebilmeleri için mesleğini sevmeye, benimsemeye ve saygı duymaları gerekir (Baykara Pehlivan, 2008). Türk Milli Eğitim Temel Kanunu (1973)'unun 43. maddesinde öğretmenlerde genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon eğitimi olmak üzere üç temel niteliğin bulunması gerektiği belirtilmiştir. Öğretmenlerin bu niteliklere sahip olmasının yanında, sahip olduğu bilgi ve becerileri yerine getirebileceği yönündeki inancının da öğretmen yeterliliklerinde önemli bir etkiye sahip olduğu görülmektedir (Yılmaz, Köseoğlu, Gerçek ve Soran, 2004). Yenilenen eğitim sistemleriyle beraber öğrencilerin düşünen, sorgulayan, bilimsel araştırmalar yapan ve bilgiyi kendisi yapılandıran bireyler olmaları öğretmenlerin sahip olduğu öz yeterlik algılarıyla yakından ilişkilidir (Eker, 2014; Demirdag, 2015).

Öz yeterlik inancı, bireylerin bir performansı sergilemek için ihtiyaç duyduğu eylemleri organize edip, başarı bir şekilde yapabileceğine olan inancı olarak tanımlanmaktadır (Bandura, 1997). Öz yeterlik bireylerin bilişsel yeterliliklerini ve kendi yeteneklerine ilişkin algılarını, hedeflerini, etkinliklere katılım düzeylerini ve etkinliklere ne kadar zaman ayıracaklarını etkilemektedir (Bandura, 1993). Öz yeterlik inancı ne kadar yüksekse sergilenen performansın o kadar yüksek olacağı düşünülmektedir (Çeliker, 2015; Demirdag, 2015). Kişilerin başarıları için büyük öneme sahip öz yeterlik inançları, öğrencilerin sosyal ve akademik gelişimleri üzerinde doğrudan etkiye sahip olup öğretmenler için de oldukça önemli görülmektedir (Öztürk, 2011). Öğretmen öz yeterliği, öğretmenin öğrencilerin öğrenmesini sağlayabilme konusunda kendine ilişkin algısı olarak tanımlanmaktadır (Woolfolk Hoy, 2000). Öğretmen, eğitim sürecinin önemli ögesi olduğundan, sahip olunan öz yeterlik algısı bütün öğrenme sürecine yansımaktadır. Öğretmenin öz yeterlik inancı öğrencilerin bilişsel yeterliliklerinin geliştirilebilmesi için gerekli olan öğrenme ortamlarının oluşturulmasında önemli bir yere sahiptir (Bandura, 1997). Düşük öz yeterlik inancına sahip öğretmenler kapasitelerini aştığını düşündükleri aktiviteleri planlamaktan kaçınır, zorluklarla karşılaşan öğrencilerle ilgilenmeyi

sürdürmez, yeni materyaller bulmak için çok az çaba harcar ve öğrenemeyen öğrenciler için yeniden öğretim yapmazlar. Yüksek öz yeterliğe sahip öğretmenler ise zorlayıcı aktiviteler geliştirir, öğrencilerin başarılı olmasına yardımcı olur, problemleri öğrencilerle ilgilenmeyi sürdürürler (Schunk, 2000).

Öz yeterlik inancının dört temel kaynağı bulunmaktadır. Bunlar, bireyin elde etmiş olduğu doğrudan yaşantılar, dolaylı yaşantılar, sözel (sosyal) ikna, psikolojik durumdur (Bandura, 1977). Doğrudan yaşantılar bireyin süreç içerisinde ortaya koymuş olduğu başarıları ifade etmektedir. Dolaylı yaşantılar ise, sosyal ortamlarda yer alan modelleri izlemesi yoluyla özyeterliliğinde meydana gelen değişiklikleri ifade eder. Öz yeterlik inancının üçüncü kaynağı olan sözel ikna ise, sosyal ortamdaki bireylerin, kişinin başarılı olabileceğine ilişkin inançlarını sözel olarak ifade etmesidir. Psikolojik durum kaynağı ise bireyin içinde ortamda stres, kaygı gibi ruhsal durumları ifade etmektedir. Buna göre öğretmenlerin öğretmenlik mesleğini yerine getirirken ortaya koydukları başarılar, yetiştirmiş oldukları öğrencileri iyi yerlerde görmeleri, öğrencilerinin ileriki yaşamlarda başarılı olduğunu görmeleri öğretmenlerin öz yeterlik inancını artırır. Öğretmenlerin kendi başarılı meslektaşlarını gözlemlemeleri, yöneticilerinin gerek öğretmenleri sözel yollarla teşvik etmesi gerek ise olumlu bir okul ortamı oluşturması öğretmenlerin öz yeterlik inançları üzerinde olumlu etkiye sahip olabilir.

Talim ve Terbiye Kurulunun 07.07. 2009 tarihli ve 80 sayılı kararına göre 2012 yılında, mezun olduğu alan dışında başka bir alana atanmış olan, öğrenimleri birden fazla alana kaynak teşkil eden, görev yaptığı alan dışında başka bir alanda yükseköğrenim bitiren öğretmenlere alan değişikliğinde bulunma hakkı tanınmıştır (İl İçi Alan Değişikliği Kılavuzu, 2012). Bu araştırmanın konusunu oluşturan alanı dışında görev yapmakta olan öğretmenlerin öz yeterlik algılarının belirlenmesi, öğretmen yetiştirme anlayışları ve politikalarıyla yakından ilgilidir. İlgili literatür incelendiğinde alan değiştiren öğretmenlerin öz yeterlik inançlarıyla ilgili yurtdışında bir çok araştırma yapıldığı (Thompson, 2003; Sindelar, Daunic, Rennells, 2004; Flores, Desjean-Perrotta, ve Steinmetz, 2004; Rocca ve Washburn, 2006; Steadman ve Simmons, 2007; Duncan ve Ricketts, 2008; Unruh ve Holt, 2010; Fox ve Peters, 2013) görülmektedir. Bu araştırmalarda alan değiştiren öğretmenlerin öz yeterlik inanç düzeylerinin yüksek olduğu bulunmuştur. Bu araştırmalar dışında alan değiştiren öğretmenlerin hizmetiçi eğitim ihtiyaçları (Truell,1999; Roberts ve Dyer, 2004) üzerine araştırmalar yapılmıştır. Yurtiçi araştırmalar incelendiğinde, alan değiştiren öğretmenlerin öz yeterlik algılarını belirlemeye ilişkin yapılan çalışma olmadığı görülmektedir. Ancak alan değiştiren öğretmenlerin mevcut durum hakkındaki görüşlerini inceleyen bazı çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Yapılan araştırmalar çoğunlukla öğretmenlerin alan değiştirme gerekçeleri, yeni alanlarında karşılaştıkları güçlükler şeklindedir. Özer, Tüysüz, Bozkurt ve Özdemir (2013), alan değişikliğiyle yan alanlarına geçen sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları bu değişime ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemeye çalıştığı araştırmada öğretmenlerin bir kısmının yeni alanlarında kendilerini yeterli hissetmekte olduğu ancak önemli bir kısmının ise eski alanlarında kendilerini daha yeterli gördüğü sonucuna ulaşılmıştır. Kaya, Şahin, Fırat, Maden, Eruçar ve Ceren (2013), yan alan eğitimine göre alan değiştiren ya da yan alan şartı aranmaksızın özel eğitim ve teknoloji tasarım alanına geçen öğretmenlerin yeni alanlarına yönelik memnuniyet durumlarının çeşitli değişkenler açısından incelediği araştırmada, öğretmenlerin yeni alanlarından orta derecede memnun oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Memnuniyet üzerinde ise alan bilgisinin önemli bir yeri olduğu anlaşılmıştır. Alan değiştiren öğretmenlerin hizmet içi eğitime ihtiyaç duydukları ve bazı öğretmenlerin eski alanlarına dönmek ve önemsendiğini hissetmek istedikleri ulaşılan sonuçlardan diğersleridir. Gökyer (2014), alan değişikliği yapan öğretmenlerin yeni alanlarına ve uygulamaya ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçladığı araştırmada mezun oldukları alan dışında öğretmen atamasının uygun olmadığı ve eğitim kalitesinin düşebileceği belirtilmiştir. Ersözlü, Maviş, Özel ve Kürşadoğlu (2014), alan değişikliği yapan sınıf öğretmenlerinin geçtikleri alanla ilgili uyum sorunlarına ilişkin yaptıkları çalışmada öğretmenlerin sınıf yönetimi ve disiplin sorunları, alan bilgisi yetersizliği, öğrencilerin yaş grubuna alışmama, okul yönetimi işleyişi farklılıkları temel sorunlar olarak görülmüştür. Potur ve Demir (2015) 4+4+4 eğitim sistemi ile birlikte sınıf öğretmenliğinden sosyal bilgiler alanına geçiş yapan öğretmenlerin yeterlikleri üzerine yaptıkları çalışmada, alan değiştiren öğretmenlerin kendilerini sosyal bilgiler alanında yeterli görmelerine rağmen, sosyal bilgiler özel alan yeterliklerine sahip olmadıkları ve bu durumun farkında olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenler, yeni sosyal bilgiler dersi öğretim programının aksine, öğrencileri

ezbere yönelten, öğrencinin pasif konumda bulunduğu davranışçı yaklaşımı temel alan bir şekilde derslerini işledikleri sonucuna varılmıştır.

Bu çalışmada aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır. Alan değişikliğinde bulunan sınıf öğretmenlerinin;

- Öğretmenlik öz yeterlik inançları ne düzeydedir?
- Öz yeterlik düzeyleri cinsiyete, yaşa, hizmet yılına ve alana göre değişmekte midir?

Araştırmanın mevcut durum hakkında farkındalık meydana getirerek gerekli düzenlemelerin yapılması adına yol gösterici olması beklenmektedir. Yapılan bu araştırma daha sonraki çalışmalara ışık tutması yönünden önemlidir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Milli Eğitim Bakanlığı (2012) tarafından gerçekleştirilen alan değişikliği sonrası alan değiştiren sınıf öğretmenlerin öz yeterlik inanç düzeylerini ve öz yeterlik inanç düzeylerinin bazı değişkenler (cinsiyet, kıdem, yaş, alan) açısından farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada tarama modellerinden nedensel karşılaştırma modeli kullanılmıştır (Karasar, 2002).

Çalışma Grubu

Araştırmada çalışma grubunun belirlenmesinde uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubunu Zonguldak ilinde görev yapan ve yan alan uygulamasına göre alan değiştiren 71 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma grubunun 19'u kadın, 52'si erkek katılımcıdan oluşmaktadır. Öğretmenlerin hizmet süreleri (kıdem) 12 yıl ile 25 yıl arasında değişmektedir. Hizmet süresi 12 yılın altında öğretmen bulunmaması eğitim fakültelerindeki yan alan uygulamasının 2001 yılında sonlandırılmasıyla ilişkilendirilebilir. Öğretmenlerin 39'u sayısal alandaki alanlara, 32'si sözel alandaki alanlara geçerek alan değişikliği yapmıştır.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Alan değişikliğinde bulunan sınıf öğretmenlerin öz yeterlik düzeylerini belirlemek amacıyla Tschannen- Moran ve Woolfolk Hoy (2001) tarafından geliştirilen "Teachers' sense of efficacy scale" (TSES) ve Türkçeye uyarlaması Çapa, Çakıroğlu ve Sarıkaya (2005) tarafından yapılan "Öğretmen öz yeterlik ölçeği" kullanılmıştır. Ölçekte 3 alt boyuttan (Öğrenci katılımını sağlama, öğretim stratejilerini kullanabilme, sınıf yönetimini sağlama) ve her boyut 8 maddeden oluşmaktadır. Bu alt boyutların güvenilirlik katsayıları sırasıyla: 0,82; 0,86 ve 0,84'tür. Bu çalışmada ölçeğin alt boyutlarının güvenilirlik katsayıları 0,91; 0,95 ve 0,93 olarak ve ölçeğin tamamının güvenilirliği ise 0,97 olarak bulunmuştur. Ölçekte ayrıca öz yeterlik algılarının bağımsız değişkenler açısından farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla kişisel bilgiler bölümü yer almaktadır.

Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin analizinde SPSS paket programı kullanılmıştır. Betimsel istatistikler için mod, medyan, aritmetik ortalama ve standart sapma kullanılmıştır. Ölçek, "yetersiz"den "çok yeterli"ye şeklinde 9'lu likert tipinde ve 24 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten elde edilen puanların değerlendirilmesinde aşağıdaki puan aralıkları kullanılmıştır.

1,00 – 1,88 arası	1	Yetersiz
1,89 – 2,77 arası	2	
2,78 – 3,66 arası	3	Çok az yeterli
3,67 – 4,55 arası	4	
4,56 – 5,44 arası	5	Biraz yeterli
5,45 – 6,33 arası	6	
6,34 – 7,22 arası	7	Oldukça yeterli
7,23 – 8,11 arası	8	
8,12 – 9,00 arası	9	Çok yeterli

Verilerin ilgili bağımsız değişken açısından normal dağılıp dağılmadığını belirlemek amacıyla Kolmogrov-Smirnov testi sonuçları, çarpıklık ve basıklık katsayıları incelenmiştir. Kolmogorov-Smirnov testi ve çarpıklık basıklık katsayılarına göre verilerin ilgili değişkenler açısından öğretmen öz yeterlilik düzeylerinin normal dağılım göstermediği görüldüğünden nonparametrik testler kullanılmıştır. Öğretmenlerin öz yeterliklerinin cinsiyete, kıdem yılına ve alana göre karşılaştırmada Mann Whitney U testi, yaşıya göre karşılaştırmada Kruskal Wallis H Testi kullanılmıştır. Verilerin yorumlanmasında anlamlılık düzeyi 0,05 olarak alınmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın birinci alt problemi, alan değişikliğinde bulunan sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik öz yeterlik inançları ne düzeydedir? şeklindedir. Alan değiştiren sınıf öğretmenlerin öz yeterlik algılarına ilişkin betimsel istatistikler tablo 1’de verilmiştir.

Tablo.1 Sınıf Öğretmenlerin öz yeterlik algılarına ilişkin betimsel istatistikler

Alt boyutlar	n	\bar{x}	Medyan	Mod	ss	Min	Max
Öğrenci katılımını sağlama	71	6,66	7,00	7,38	1,26	3,38	8,88
Öğretim stratejilerini kullanma	71	6,69	7,12	7,75	1,47	2,88	9,00
Sınıf yönetimi sağlama	71	7,07	7,50	7,50	1,29	3,50	9,00

Tablo 1’de alan değişikliğinde bulunan sınıf öğretmenlerinin öğrenci katılımını sağlamaya yönelik öz yeterlik algı düzeylerine ilişkin aritmetik ortalamanın $\bar{x}=6,66$ olduğu ve öğretmenlerin kendilerini “oldukça yeterli” bulunduğu görülmektedir. Bu bulguya göre, alan değiştiren öğretmenler başarısız bir öğrencinin dersi daha iyi anlamalarını sağlamada, derse ilgisi düşük olduğu öğrencileri motive edebilmede, öğrencilerin öğrenmeye değer vermelerini sağlamada, çocukların okul başarısı içi ailelere yeterli desteği sağlamada, öğrencilerin eleştirel ve yaratıcı düşünmelerini sağlamada ve çalışmayan öğrencilere ulaşmada kendilerini yeterli görmekte oldukları söylenebilir. Alan değiştiren öğretmenlerin öğretim stratejilerini etkili bir şekilde kullanmaya yönelik öz yeterlilik algılarının aritmetik ortalama değerinin $\bar{x}=6,69$ olduğu ve öğretmenlerin kendilerini “oldukça yeterli” bulunduğu görülmektedir. Bu bulgulara göre, alan değiştiren öğretmenler, öğrencilerin zor sorularına rahatlıkla yanıt verebilmede, sınıf düzeyine göre uygun öğrenme ortamlarını sağlayarak uygun teknikleri kullanabilmede, öğrencileri değerlendirmede, öğrencilere alternatif örnekler sunabilmede, bireysel farklılıklara göre ders işleyişini şekillendirmede, kendilerini yeterli gördükleri söylenebilir. Alan değiştiren öğretmenlerin sınıf yönetimi açısından öz yeterlik algılarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=7,07$ olarak bulunmuştur. Alan değiştiren öğretmenlerin kendilerini en fazla yeterli algıladıkları alt boyut sınıf yönetimidir. Öğretmenlerin sınıf yönetimi açısından kendilerini “oldukça yeterli” bulunduğu görülmektedir. Bu bulgulara göre, öğretmenlerin sınıfta etkinliklerin yürütülmesini etkili bir şekilde yürütmede, öğrencilerin sınıf kurallarına uyumunu sağlamada, gürültü yapan öğrencileri yatıştırabilmede, farklı öğrenci gruplarına göre sınıf yönetimi oluşturabilmede kendilerini yeterli gördükleri söylenebilir.

Araştırmanın ikinci alt problemi, alan değişikliğinde bulunan sınıf öğretmenlerin öz yeterlik düzeyleri cinsiyete, yaşıya, hizmet yılına ve alana göre değişmekte midir? şeklindedir. Alan değiştiren öğretmenlerin öz yeterlik düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşma olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonuçları tablo 2 de verilmiştir.

Tablo.2 Öğretmenlerin Öz Yeterlik Algılarının Cinsiyete göre Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Alt boyutlar	Cinsiyet	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Öğrenci katılımını sağlama	Kadın	19	33,03	627,50	437,50	0,46
	Erkek	52	37,09	1928,50		
Öğretim stratejilerini kullanma	Kadın	19	33,84	643	453,00	0,59
	Erkek	52	36,79	1913		
Sınıf yönetimini sağlama	Kadın	19	30	570	380,00	0,13
	Erkek	52	38,19	1986		

$p < 0.05$

Tablo 2 incelendiğinde alan değişikliğinde bulunan öğretmenlerin öğrenci katılımını sağlama [$U=437,50$; $p > 0,05$], öğretim stratejilerini kullanma [$U=453,00$; $p > 0,05$] ve sınıf yönetimini sağlama [$U=380,00$; $p > 0,05$] öz yeterlik inançlarının cinsiyete göre değişmediği görülmektedir. Buna göre alan değiştiren kadın ve erkek öğretmenlerin öğrencilerin derse etkin katılımını sağlama, öğretim stratejilerini kullanabilme ve sınıf yönetimini sağlayabilme yeterlilikleri düzeylerinin birbirine yakın olduğu söylenebilir. Bu bulgulara göre cinsiyetin alan değiştiren öğretmen öz yeterlilikleri üzerinde etkili bir değişken olmadığı söylenebilir.

Alan değiştiren sınıf öğretmenlerinin hizmet yılına (kıdem) göre öz yeterlilik düzeylerinde farklılaşma olup olmadığını belirlemek amacıyla Mann Whitney-U testi sonuçları tablo 3'de verilmiştir.

Tablo.3 Öğretmenlerin Öz Yeterlik Algılarının Kıdeme Göre Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Alt boyutlar	Hizmet Yılı (kıdem)	n	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	U	p
Öğrenci katılımını sağlama	10-20 yıl	26	28,58	743,00	392,00*	0,02
	21 ve üzeri	45	40,29	1813,00		
Öğretim stratejilerini kullanma	10-20 yıl	26	30,65	797,00	446,00	0,09
	21 ve üzeri	45	39,09	1759,00		
Sınıf yönetimini sağlama	10-20 yıl	26	30,25	786,50	435,50	0,07
	21 ve üzeri	45	39,32	1769,50		

$p < 0.05$

Tablo 3 incelendiğinde alan değişikliğinde bulunan öğretmenlerin öz yeterlik inançları alt boyutlarının, öğrenci katılımını sağlama [$U=392,00$; $p < 0,05$], öğretim stratejilerini kullanma [$U=446,00$; $p > 0,05$] ve sınıf yönetimini sağlama [$U=435,00$; $p > 0,05$] olduğu görülmektedir. Buna göre sadece öğrenci katılımını sağlama boyutunda öğretmen öz yeterlik düzeyleri hizmet süresine (kıdem) göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Hizmet süresi 21 ve üzeri yıl olan öğretmenlerin öz yeterlik düzeyleri, hizmet süresi 20 yıl altında olan öğretmenlere göre daha yüksek bulunmuştur. Öğretim stratejilerini kullanma ve sınıf yönetimini sağlama alt boyutlarında ise hizmet süresine göre anlamlı farklılaşma bulunmamıştır. Bu bulgulara göre hizmet süresinin alan değiştiren öğretmen öz yeterliliklerinin öğrenci katılımını sağlama üzerinde etkili bir değişken olduğu söylenebilir.

Alan değiştiren sınıf öğretmenlerinin yeni alanlarına ilişkin öz yeterlilik düzeylerinde farklılaşma olup olmadığını belirlemek amacıyla Mann Whitney-U testi sonuçları tablo 4'de verilmiştir.

Tablo.4 Öğretmenlerin Öz Yeterlik Algılarının Yeni alanlarına Göre Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Alt boyutlar	Alan	n	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	U	p
Öğrenci katılımını sağlama	Sayısal alanlar	39	35,10	1369,00	589,00	0,68
	Sözel alanlar	32	37,09	1187,00		
Öğretim stratejilerini kullanma	Sayısal alanlar	39	34,65	1351,00	571,50	0,54
	Sözel alanlar	32	37,64	1204,50		
Sınıf yönetimini sağlama	Sayısal alanlar	39	33,92	1323,00	543,00	0,34
	Sözel alanlar	32	38,53	1233,00		

$p < 0.05$

Tablo 4 incelendiğinde alan değiştiren sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik düzeylerinin geçtikleri yeni alanlara göre (sayısal alanlar, sözel alanlar) farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin sonuçlar yer almaktadır. Alan değişikliğinde bulunan öğretmenlerin öz yeterlik inançları alt boyutlarının, öğrenci katılımını sağlama [$U=589,00$; $p>0,05$], öğretim stratejilerini kullanma [$U=571,50$; $p>0,05$] ve sınıf yönetimini sağlama [$U=543,00$; $p>0,05$] olduğu görülmektedir. Buna göre alan değiştiren öğretmenlerin öğrencilerin derse etkin katılımını sağlama, öğretim stratejilerini kullanabilme ve sınıf yönetimini sağlayabilme yeterlilikleri düzeylerinin yeni geçtikleri alanlara göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı bulunmuştur. Bu bulgulara göre yeni geçilen alanın, alan değiştiren öğretmen öz yeterlilikleri üzerinde etkili bir değişken olmadığı söylenebilir.

Alan değiştiren sınıf öğretmenlerinin yaşına göre öz yeterlilik düzeylerinde farklılaşma olup olmadığını belirlemek amacıyla Kruskal Wallis H testi sonuçları tablo 5'de verilmiştir.

Tablo.5 Öğretmenlerin Öz Yeterlik Algılarının yaşa Göre Kruskal Wallis H testi Sonuçları

Alt boyutlar	Yaş	n	Sıra Ort.	sd	x^2	p	Anlamlı fark
Öğrenci katılımını sağlama	32-36	12	28,58	2	8,64*	0,01	1-3 (3
	37-41	30	30,63				lehine)
	42 ve üzeri	29	44,62				2-3 (3
Öğretim stratejilerini kullanma	32-36	12	27,38	2	6,87*	0,03	1-3 (3
	37-41	30	32,25				lehine)
	42 ve üzeri	29	43,45				2-3 (3
Sınıf yönetimini sağlama	32-36	12	24,54	2	10,70*	0,00	1-3 (3
	37-41	30	31,73				lehine)
	42 ve üzeri	29	45,16				2-3 (3
							lehine)

$p < 0.05$

Tablo 5 incelendiğinde alan değişikliğinde bulunan öğretmenlerin öz yeterlik inançları alt boyutlarının, öğrenci katılımını sağlama [$x^2=8,64$; $p<0,05$], öğretim stratejilerini kullanma [$x^2=6,87$; $p<0,05$] ve sınıf yönetimini sağlama [$x^2=10,70$; $p<0,05$] olduğu görülmektedir. Öz yeterlilik tüm alt boyutlarında yaşa göre anlamlı farklılaşma bulunmuştur. Farkın kaynağını belirlemeye yönelik Mann Whitney-U testi sonuçlarına göre yaşı 32-36 arasında olan öğretmenler ile 42 yaş ve üzeri olan öğretmenler arasında 42 yaş ve üzeri öğretmenler lehine; yaşı 37-41 ile 42 ve üzeri olan öğretmenler arasında 42 ve üzeri olan öğretmenler lehine anlamlı farklılaşma bulunmuştur. Bu bulgulara göre yaşın alan değiştiren öğretmen öz yeterlilikleri üzerinde etkili bir değişken olduğu söylenebilir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmanın bulguları incelendiğinde öğretmenlerin öğretmenlik öz yeterlik inancı ölçeğinin tüm alt boyutlarında oldukça yüksek bir öz yeterlik inancına sahip oldukları söylenebilir. Flores, Desjean-Perrotta, ve Steinmetz (2004) ve Fox ve Peters (2013), Duncan ve Ricketts (2008), Rocca ve Washburn (2006), Sindelar, Daunic, Rennells (2004), Unruh ve Holt (2010), Thompson, (2003)

tarafından yapılan araştırmalarda alan değiştiren öğretmenlerin öz yeterlik inanç düzeylerinin yüksek olduğu ve öz yeterlik inançlarının diğer alan öğretmenlerine göre anlamlı farklılaşmadığı bulunmuştur. Öğretmenler en çok sınıf yönetimi sağlayabilme konusunda kendini yeterli görmekte, daha sonra sırasıyla öğretim stratejilerin kullanabilme ve öğrenci katılımını sağlayabilme konusunda da kendini oldukça yeterli görmektedir. Bu durum alan değiştirerek ortaokul düzeyinde derse girmeye başlayan sınıf öğretmenlerinin öğrenci profili değiştiğinden öğrencilerin derse katılımını sağlamakta kendilerini daha yetersiz görmeleriyle ilişkilendirilebilir. Özer, Tüysüz, Bozkurt ve Özdemir (2013) tarafından yapılan çalışmada alan değiştiren öğretmenlerin bir kısmının kendilerini yeni alanlarında yeterli görmelerine karşın bir kısmının da yetersiz gördükleri, ayrıca alan değiştiren sınıf öğretmenleri öğrencilerin ilgisizliğinden dolayı öğrenci katılımını sağlamakta zorlandıklarını belirtmiştir. Ersözlü, Maviş, Özer ve Kürşadoğlu (2014) tarafından yapılan çalışmada görüşü alınan öğretmenlerden bir kısmının kendilerini alan bilgisi, sınıf yönetimini sağlama ve meslek bilgisi bakımından eksikliklerinin olduğunu ve bu sebeplerden dolayı sınıf öğretmenliğine yeniden geçmek istediklerini ifade etmiştir. Korkmaz ve Serin (2014) tarafından yapılan araştırmada da alan değiştiren sınıf öğretmenlerinin üçte biri yeni alanlarında mutlu olmadıklarını ve kendilerini yeterli görmedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Bu çalışmada öğretmenlerin öz yeterlik algılarının kıdem yılına bağlı olarak değişip değişmediği de incelenmiştir. Kıdem yılının öğrencilerin katılımları üzerinde etkili olduğu bulunurken; diğer alt boyutlarda kıdem yılı yüksek olan öğretmenlerin algıları daha yüksek olmasına rağmen bunun anlamlı bir etkiye sahip olmadıkları görülmüştür. Tecrübeli öğretmenlerin öğrenci katılımını sağlama konusunda kendilerini daha yeterli gördükleri söylenebilir. Araştırmada öğretmenlerinin yeni alanlarına ilişkin öz yeterlik inançlarının yaşlarına göre değişiklik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre yaşı yüksek olan öğretmenlerin küçük yaştaki öğretmenlere göre öz yeterlik inancı ölçeğinin tüm alt boyutlarında kendini daha yeterli hissettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Gerek öğretmenlerin öz yeterlik inançlarının kıdem yılına göre değişmesi gerekse öğretmenlerin yaşına göre değişmesi öz yeterlik inancı kaynaklarından birincisi ve en güçlüsü olan doğrudan yaşantılar ile açıklanabilir. Öğretmenlerin yaşları ve kıdem yılları ilerledikçe edindikleri olumlu yaşantılar kendilerini bu konuda yeterli görmelerini sağlamış olabilir. Öğretmenlerin ilk yılları stresli ve öğretmenlik mesleğine uyum sağlayabilme çabasıyla geçtiğinden düşük öz yeterliğe sahip olabilir. İlk yıllarını başarılı bir şekilde atlatan ve bu başarılarını ilerleyen yıllarda devam ettiren öğretmenler ise öğretmenlik mesleğinden daha da doyum almaktadır (Woolfolk Hoy, 2000).

Alan değiştiren sınıf öğretmenlerinin öz yeterlilik düzeyleri ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Buna göre kadın ve erkek öğretmenlerin öz yeterlik düzeylerinin benzer olduğu söylenebilir. Kaya, şahin, Fırat, Maden, Eruçar ve Ceren (2013) tarafından yapılan çalışmada alan değiştiren öğretmenlerin memnuniyet durumları incelenmiştir. Bu çalışmanın sonunda erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre yeni alanlarından daha memnun oldukları bulunmuştur. Bu çalışmada öğretmenlerin memnuniyet düzeylerinin en güçlü yordayıcısının alan bilgi olduğu düşünüldüğünde kadın öğretmenlerin alan bilgisi bakımından kendilerini daha az memnun hissettikleri için memnuniyet düzeyleri düşük çıkmış olabilir.

Öğretmenlerin öz yeterlilik düzeylerinin geçiş yaptıkları alanlara (sözel alanlar-sayısal alanlar) göre değişmediği bulunmuştur. Buna göre sayısal ve sözel alana geçen öğretmenlerin öz yeterlik düzeylerinin birbirine yakın olduğu söylenilebilir. Özer, Tüysüz, Bozkurt ve Özdemir (2013)'in yaptıkları araştırmada öğretmenler kendilerini genel olarak yeterli görmekle birlikte fen ve teknoloji ve sanat ile ilgili alanlara geçen öğretmenlerin kendilerini yeterli görmedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın en önemli sınırlılığı evren tespit edilemediğinden dolayı yürütüldüğü örneklem gruptaki öğretmenlerin uygun örnekleme yoluyla seçilmiş olmasıdır. Öğretmen sayısının da göreceli bir şekilde az olması elde edilen bulguların genellenebilirliğini azaltmaktadır. Bu çalışmada veri toplama aracı olarak öz yeterlik inancı ölçeğinin kullanılması bireylerin kendi duygularını yansıtmalarına dönük olduğundan elde edilen verilerin sübjektif olabileceği söylenilebilir. Ayrıca bu çalışmanın verileri sadece ölçek kullanılarak toplanmıştır. Bu durum da öğretmenlerin öz yeterlik inancı hakkında yüzeysel bilgi sağlamıştır.

KAYNAKÇA

Bandura, A. (1977). Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological review*, 84(2), 191.

Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. Macmillan.

Baykara Pehlivan, K. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının sosyo-kültürel özellikleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 151-168.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün E, Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: PegemA.

Çapa, Y., Çakıroğlu, J. ve Sarıkaya., H. (2005). The Development and validation of a turkish version of teachers' sense of efficacy scale, *Eğitim ve Bilim*, 30(137), 74-81.

Çeliker, G. (2015). *Eğitim bilimleri ve öğretmen yetiştirme alan uzmanlarının eğitimde program değerlendirme öz- yeterlik düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı. Eskişehir.

Çelikten, M., Şanal, M. ve Yeni., Y. (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2) 207-237.

Demirdag, S. (2015). Assessing teacher self-efficacy and job satisfaction: Middle school teachers. *Journal of Educational and Instructional Studies in the World (WJEIS)*, 5(3), 35-43.

Duncan, D. W. ve Ricketts, J. C. (2008). Total program efficacy: A comparison of traditionally and alternatively certified agriculture teachers. *Journal of Agricultural Education*, 49(4), 38-46.

Eker, C. (2014). Sınıf öğretmenlerinin öz-yeterlilik inanç düzeyleri üzerine bir araştırma. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 162-178.

Ekici, G. (2008). Sınıf yönetimi dersinin öğretmen adaylarının öğretmen öz- yeterlik algı düzeyine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35, 98-110.

Erden, M. (1998). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. İstanbul: Alkım.

Ersözlü, N, Z., Maviş, Ö, F., Özel, Ö. ve Kürşadoğlu, E, A. (2014). Alan değişikliği yapan sınıf öğretmenlerinin geçtikleri alanla ilgili uyum sorunları ve çözüm önerileri. *Eğitimde Politika Analizi Dergisi*, 3(1), 8-23.

Flores, B. B., Desjean-Perrotta, B. ve Steinmetz, L. E. (2004). Teacher efficacy: A comparative study of university certified and alternatively certified teachers. *Action in Teacher Education*, 26(2), 37-46.

Fox, A. G. ve Peters, M. L. (2013). First year teachers: Certification program and assigned subject on their self-efficacy. *Current Issues in Education*, 16(1), 1-16.

Gökkyer, N. (2014). 2012 yılında alan değişikliği yapan öğretmenlerin yeni alanlarına ve uygulamaya ilişkin görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 22 (3), 1187-1208.

Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel.

Kaya, S., Şahin, H., Fırat, A., Maden, Ö., Eruçar, O, İ. ve Ceren A. (2013). 2012- 2013 eğitim-öğretim yılında alan değiştiren öğretmenlerin yeni alanlarına yönelik memnuniyet durumlarının çeşitli

değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2(2), 302-335.

Korkmaz, İ. ve Serin, M.K.(2014). Branş değiştiren sınıf öğretmenlerinin yeni durumlarına ilişkin görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(2), 497-514.

Kurbanoğlu, S. (2004). Öz-yeterlik inancı ve bilgi profesyonelleri için önemi. *Bilgi Dünyası*, 5(2): 137-152.

Kurt, T. (2012). Öğretmenlerin öz yeterlik ve kolektif yeterlik algıları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(2), 195-227.

Milli Eğitim Bakanlığı (2012). İl İçi Alan Değişikliği Kılavuzu [Online: http://ikgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_09/20090523_2012_ilici_alan_degisikligi_kilavuzu.pdf] 20.05.2015 tarihinde erişildi.

Milli Eğitim Temel Kanunu, (1973). (1739 S.K.), md. 43.

Özer, B. (2004). Ortaöğretim Öğretmenlerinin Mesleki Gelişime İlgisi. Ortaöğretimi Yeniden Yapılandırma Sempozyumu'nda Sunulan Bildiri. *Yayımlanmamış Araştırma Raporu*. Ankara.

Özer, B., Tüysüz, C., Bozkurt, N. ve Özdemir, S. (2013). Branş değişikliğiyle yan alanlarına geçen sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları bu değişime ilişkin görüşleri: Hatay ili örneği. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 6(15), 265-290.

Özerkan, E. (2007). *Öğretmenlerin Öz Yeterlik Algıları İle Sosyal Bilgiler Benlik Kavramları Arasındaki İlişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı. Edirne.

Potur, E., Demir B, S. (2015). 4+4+4 yeni eğitim sistemi ile birlikte sınıf öğretmenliğinden sosyal bilgiler branşına geçiş yapan öğretmenlerin yeterlikleri. *The Journal of Academic Social Science Studies*. 34, 345-356.

Roberts, T.G. ve Dyer, J.E. (2004) Inservice needs of traditionally and alternatively certified agriculture teachers. *Journal of Agricultural Education*, 45,; 57-70

Rocca, S. J. ve Washburn, S. G. (2006). Comparison of teacher efficacy among traditionally and alternatively certified agriculture teachers. *Journal of Agricultural Education*, 47(3), 58.

Schunk, D. H. (2000). Learning theories. *New Jersey: Printice Hall Inc.*,

Sindelar, P. T., Daunic, A. ve Rennells, M. S. (2004). Comparisons of traditionally and alternatively trained teachers. *Exceptionality*, 12(4), 209-223.

Steadman, S. ve Simmons, J. (2007). The cost of mentoring non-university certified teachers: Who pays the price? *Phi Delta Kappan*, 88(5), 364- 367.

Thompson, T. M. (2003). *Candidates'perception Of Training And Self-Efficacy In Traditional And Alternative Teacher Preparation Programs* (Doctoral dissertation, University of North Texas).

Tschannen-Moran, M. ve Hoy, A. W. (2001). Teacher efficacy: Capturing an elusive construct. *Teaching and Teacher Education*, 17 (7), 783-805.

Turell, A.D. (1999). Concerns of traditionally and alternatively certified marketing education teachers. *Delta pi Epsilon Journal*, 4(2), 89-104.

Unruh, L., ve Holt, J. (2010). First-year teaching experiences: Are they different for traditionally versus alternatively certified teachers?. *Action in teacher education*, 32(3), 3-14.

Woolfolk Hoy, A. (2000) Changes in teacher efficacy during the early years of teaching. Paper presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association, New Orleans.

Yıldırım, İ. ve Vural, F. Ö. (2014). Türkiye’de öğretmen yetiştirme ve pedagojik formasyon sorunu. *Journal of Teacher Education and Educators*. 3 (1),73-90

Yılmaz, M., Köseoğlu, P. Gerçek, C. ve Soran, H. (2004). Öğretmen öz yeterlik inancı. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 58, 5.

Zayımoğlu Öztürk, F. (2011). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının ilköğretim sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan öğrenme alanlarına ilişkin öz-yeterlik düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Bilimler Öğretmenliği Bilim Dalı. Ankara.